

POBOŻNOŚĆ LUDOWA – OBCIACH CZY ŻYCIODAJNA TRADYCJA?

Cele lekcji – wymagania ogólne

- ♦ odkrywanie różnic między liturgią Kościoła a pobożnością ludową;
- ♦ pogłębienie rozumienia i właściwego przeżywania form pobożności ludowej.

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

Uczeń:

- ♦ wskazuje na różnicę między liturgią Kościoła a pobożnością ludową;
- ♦ charakteryzuje poszczególne formy pobożności ludowej;
- ♦ uzasadnia wartość praktykowania tradycyjnych form pobożności.

Wartości

- ♦ docenienie wartości pobożności ludowej;
- ♦ świadome uczestnictwo w tradycyjnych formach pobożności.

Propozycja realizacji

Wprowadzenie

Metoda – poczta niedokończonych zdań. Nauczyciel umieszcza na tablicy dwie duże koperty. Na pierwszej napisane jest „Liturgia to...”, a na drugiej „Pobożność ludowa to...”. Następnie rozdaje uczniom po dwie karteczki i prosi, aby każdy z nich dokończył oba widniejące na kopertach zdania. Gdy uczniowie wykonają już zadanie, podchodzą i wrzucają karteczki do odpowiednich kopert. Następnie nauczyciel prosi dwie chętne osoby o odczytanie zawartości kopert.

Podsumowanie: w praktyce Kościoła można rozróżnić dwie podstawowe kategorie sprawowania kultu Bożego: liturgię i pobożność ludową.

Liturgia:

- pochodzi od gr. *leitourgia* – ‘dzieło, czyn społeczny, spełniany dla dobra ludu i przez lud’;
- w tradycji chrześcijańskiej jest aktem, w którym wierzący uczestniczą w Bożym dziele;

- w jej trakcie człowiek nawiązuje więź z Bogiem, zostaje oświecony Jego blaskiem i pozwala Mu w sobie działać;
- w *Konstytucji o liturgii świętej* „*Sacrosanctum concilium*” określona jest jako „szczyt, do którego zmierza działalność Kościoła, i jednocześnie jest źródłem, z którego wypływa cała jego moc. Albowiem prace apostołskie to mają na celu, aby wszyscy stawszy się dziećmi Bożymi przez wiarę i chrzest, schodzili się razem, wielbili Boga pośród Kościoła, uczestniczyli w Ofierze i pożywali Wieczerzę Pańską”;
- w jej celebrowaniu uczestniczy Kościół – wspólnota;
- jej źródłem i celem jest Bóg – najpełniej widoczne jest to w Eucharystii, bo nie tylko Bóg mówi do człowieka w konkretnej chwili jego życia, ale dochodzi do spotkania z prawdziwie obecnym Chrystusem, który karmi, przemienia i prowadzi do wieczności.

Pobożność ludowa:

- to wszelkie pozaliturgiczne formy wyrażania bliskości z Bogiem;
- jest zindywidualizowana i bardziej spontaniczna niż liturgia;
- często nawiązuje do starożytnych tradycji przedchrześcijańskich, a bywało i tak, że oczyszczona z pierwiastków pogańskich przeniknęła do liturgii Kościoła;
- jest wyrazem pobożności charakterystycznym dla danej epoki w historii Kościoła lub danego regionu, w którym chrześcijaństwo się zakorzeniło;
- przybiera bardzo wiele form: cześć oddawana relikwiom, nawiedzanie sanktuariów, pielgrzymki, procesje, droga krzyżowa, modlitwa na różańcu, noszenie medalików, nabożeństwo ku czci Matki Bożej (tzw. majowe), nabożeństwo ku czci Najświętszego Serca Pana Jezusa (tzw. czerwcowe), gorzkie żale, oznaczanie drzwi cyfrą nowego roku oraz tradycyjnymi inicjałami świętych Mędrców (K+M+B) wykonywane w uroczystość Objawienia Pańskiego 6 stycznia, błogosławienie pokarmów w koszykach wielkanocnych w Wielką Sobotę, dzielenie się opłatkiem podczas wieczerzy wigilijnej.

Rozwinięcie tematu

Metoda – internetowy research. Nauczyciel prosi uczniów, aby dobrali się w pary lub trójki. Następnie daje do wylosowania pasek papieru (załącznik 1), na którym zapisana jest jedna z form pobożności ludowej. Prosi, aby uczniowie wyszukali w internecie informacje (np. czas powstania, na czym polega, cel) na temat wylosowanej formy pobożności ludowej. Znalezione informacje uczniowie zapisują na odwrocie paska. Po wykonaniu zadania poszczególne pary lub trójki prezentują efekty swoich poszukiwań.

Podsumowanie: nauczyciel odwołuje się do zapisanych przez uczniów spostrzeżeń – docenia właściwe, uzupełnia braki, koryguje błędy.

Zakończenie

Pobożność ludowa uważana jest przez Kościół za prawdziwy skarb, z którego należy czerpać. Nie jest ona przeciwieństwem liturgii lub jej dopełnieniem. Pobożność ludowa z liturgii wypływa – można powiedzieć, że jest jej jakimś przedłużeniem. Często przybiera formy proste, ale niepozbawione szczerości i autentyczności. Należy ją – w razie potrzeby – oczyszczać ze wszystkiego, co jest nie do pogodzenia ze zdrową duchowością chrześcijańską, tą uformowaną na liturgii. Jednak nie wolno jej skreślać czy wysmiewać tych, którzy ją praktykują. Pobożność ludowa jest bowiem uprawnioną formą uczestnictwa w misterium Chrystusa.

Notatka

Nauczyciel prosi, aby każdy z uczniów samodzielnie opisał trzy dowolne formy pobożności ludowej omawiane na lekcji.

Korelacja z edukacją szkolną

- ◆ historia – dziedzictwo narodowe;
- ◆ plastyka – dziedzictwo narodowe i regionalne;
- ◆ wiedza o społeczeństwie – religijność we współczesnym społeczeństwie polskim.